

Nr 15.

Ankom till Riksdagens kansli den 1 april 1913 kl. 5 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av herr Kjelléns m. fl.
motion om ändring av §§ 56 och 58 riksdagsordningen.*

Närvarande: herrar Edén, Branting, Trygger*, Hellberg, Clason, Bellinder, Mannheimer*, K. J. Ekman, von Geijer, Kjellén, Wavrinsky, Gullberg, Eriesson i Vallsta, Larsson i Säby, Cederborg, Magnusson i Tumhult, Räf, Jönsson i Slätåker*, Kropp och Wallin.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom Första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 99, har herr *Kjellén m. fl.* hemställt, »att Riksdagen måtte som vilande till grundlagsenlig behandling för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse av riksdagsordningens §§ 56 och 58.

§ 56.

Konungens propositioner kunna icke till avgörande i kammare företagas, innan utskott däröver avgivit yttrande. Motion i ämne, som tillhör ständigt utskotts behandling, kan ej utan remiss till utskott bifallas, ej heller utan genom beslut, däruti minst fem sjättedelar av de röstande instämt, omedelbarligen avslås. Angår motion — — — — bifallas. Frågor — — — — avgöras.

§ 58.

När proposition eller motion — — — ej nedlägges eller, i den ordning § 56 stadgar, eljest bliver avgjord. Varje — — — uppehållas. Uppstår fråga — — — — avgöras.»

Beträffande de skäl, som motionärerna anført till stöd för sin hemställan, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

1912 års kon-
stitutions-
utskott.

I den vid föregående års riksdag väckta motion, som motionärerna åberopa i sin motivering, föreslogs i samma syfte som den föreliggande motionens sådana ändringar i riksdagsordningen §§ 56 och 58, att jämväl motioner, som höra till ständigt utskotts handläggning, måtte kunna avslås utan remiss till vederbörande utskott, så framt båda kamrarna därom fatta samstämmade beslut.

I sitt yttrande med anledning av nämnda motion anförde konstitutionsutskottet vid sagda riksdag följande:

»Såsom framgår av motionen, hava motionärerna sökt framhålla nödvändigheten av att söka minska Riksdagens arbetsbörda genom »att ur riksdagsordningen utrensa byråkratiska former och omvägar, som ännu här och där stå i vägen för en praktisk behandling av ärendena», och med hänsyn till riksdagsarbetets ständigt växande omfattning finner utskottet detta motionens angivna syftemål väl kunna vara värt beaktande.

Motionärerna hava såsom sin uppfattning uttalat, att detta syftemål i viss mån borde kunna tillgodoses, om Riksdagen sattes i stånd att från utskottsbehandling undantaga »rena okynnesmotioner» och »dödfödda projekt», som jämlikt § 56 riksdagsordningen för närvarande hänvisas till ständigt utskott, på samma sätt som det redan nu står en kammare fritt att utan remiss till utskott avslå motion i ämne, som icke är av natur att tillhöra ständigt utskotts behandling. Emellertid synes det utskottet tivelaktigt, om en lättnad i arbetsbördan står att vinna med anlitande av den utväg, som motionärerna föreslagit. Riksdagsordningens stadgande, att motioner, som icke skola handläggas av ständigt utskott, kunna avslås utan remiss till utskott, har nämligen, åtminstone under de senaste årtiondena ej vunnit någon tillämpning, och lär det till ej ringa grad bero därpå, att remiss till utskott i allmänhet sker, innan Riksdagens ledamöter blivit satta i tillfälle att genomläsa de väckta motionerna. Det torde därför med tämlig visshet kunna antagas, att en liknande bestämmelse i fråga om motioner, som tillhöra ständigt utskott, icke skulle komma att tillämpas annat än möjligen i undantagsfall beträffande s. k. okynnesmotioner av mera uppseendeväckande beskaffenhet.

Såsom en garanti mot att majoriteten uti endast den ena kammaren skulle undertrycka motioner, vilka möjligen inom medkammaren skulle kunna påräkna ett visst beaktande, hava motionärerna föreslagit, att

remiss till utskott skulle kunna förbindras, allenast under förutsättning att båda kamrarna äro ense om att genast avslå motionen. Ett dylikt stadgande, som skulle åt medkammaren inrymma att kunna tvinga den andra att i strid med dess uppfattning låta en motion underkastas utskottsbehandling, skulle emellertid efter utskottets mening vara mindre lämpligt och för öfrigt föga överensstämmande med de av riksdagsordningen i övrigt fastställda grundsatserna beträffande ärendenas behandling inom Riksdagen. Möjligen skulle man däremot kunna tänka sig att såsom garanti mot en förhastad remissvägran för beslut därom en viss kvalificerad majoritet skulle erfordras.

Ehuru sålunda utskottet finner den av motionärerna förebragta frågan väl värd Riksdagens uppmärksamhet, är den dock av natur att kräva ett noggrannt överbäggande, helst som den torde visa sig sammanhänga med önskvärda förändringar i arbetssättet i övrigt. Med hänsyn till Riksdagens snara avslutande gives det dock ej tillfälle att nu ingå på någon utredning av dessa grannliga och ingalunda lättlösta spörsmål, varför utskottet funnit sig böra avstyrka bifall till motionen.»

Utskottet finner, lika med 1912 års konstitutionsutskott, att det av motionärerna uttryckta syftet att minska Riksdagens arbetsbörda genom »att ur riksdagsordningen utrensa byråkratiska former och omvägar, som ännu här och där stå i vägen för en praktisk behandling av ärendena», är värdt allt beaktande. Men ej heller det sätt, som i den nu föreliggande motionen valts för att nå detta syfte kan utskottet finna tillfredsställande.

*Utskottets
yttrande.*

Motionärerna fasthålla vid tanken att genom ändringar i riksdagsordningen göra det möjligt att avslå även motioner, som falla under ständigt utskotts behandling, utan remiss till utskott. Däremot hava de avstått från att för sådant ändamål fordra samstämmande beslut av båda kamrarna och söka nu i stället garantier gent emot förhastade beslut i en bestämmelse, att för ett dylikt avvisande skall fordras fem sjättedelars majoritet inom den kammare, där förslaget blivit väckt. Utskottet anser, liksom 1912 års konstitutionsutskott, att om över huvud en dylik möjlighet till avvisande av motioner utan remiss skulle anses böra skapas, varav måste följa att på samma gång garantier mot missbruk skulle behöfva åstadkommas, så utgör den nu föreslagna utvägen att för beslutet fordra en kvalificerad majoritet inom den kammare, där motionen blivit väckt, en given förbättring i förhållande till fjolårets förslag att kräva båda kamrarnas samstämmighet. Det bör också erkännas, att fordran på

fem sjättedelars majoritet går ganska långt för att trygga minoritetens rätt. Men dessa förbättringar i förslagets läggning lämnar orubbad själva den grundtanke, på vilken det hela är byggt. Och mot denna grundtanke måste utskottet, i likhet med 1912 års konstitutionsutskott, hysa allvarliga betänkligheter.

Såsom år 1912 anfördes, måste det nämligen på mycket goda grunder kunna förutses, att den av motionärerna föreslagna utvägen icke skulle bli effektiv. Denna utväg är densamma, som redan finnes i fråga om ärenden, vilka gå till tillfälligt utskott; motioner i sådana ärenden kunna enligt gällande bestämmelser avslås, och det med vanlig majoritet, av den kammare, i vilken de väckas, utan remiss till utskott. Men av denna rätt pläga kamrarna i praxis icke begagna sig. Såvida utskottet har sig bekant torde det under mycket lång tid knappast hava hänt, att en dylik motion blivit omedelbart avslagen, och detta ehuru väl även bland dylika motioner, som falla under tillfälligt utskotts handläggning, tvivelsutan kunnat förekomma sådana, som motionärerna torde avse med sin beteckning »okynnesmotioner» och »dödfödda projekt». Denna praxis, att icke vägra en motion utskottsbehandling, har tydligen mycket starkt rotfast sig inom Riksdagen.

Det finns ingen anledning att antaga, att om den av motionärerna föreslagna rätten för kammare i förhållande till motioner, som falla under ständigt utskott, skulle införas, denna rätt skulle komma att användas mera än den, som redan existerar i fråga om andra motioner. Tvärtom torde även på det nya området samma åskådning komma att göra sig gällande: att utskottsbehandling icke bör vägras — och följaktligen den nya rätten stanna på papperet.

Men härtill kommer att även om en sådan rätt bleve införd och försök gjordes till dess användning, densamma ingalunda med någon sannolikhet skulle leda till det huvudsyfte, som motionärerna vilja vinna, nämligen lättnad i Riksdagens arbetsbörda. En utskottsbehandling av sådana förslag, som kunna hänföras till »rena okynnesmotioner» och »dödfödda projekt», plägar icke vålla mycket arbete. Men däremot lär det vara gifvet, att ett så ovanligt yrkande som om avslag utan remiss av en motion skulle framkalla en diskussion, som kunde taga omfattande dimensioner. Det behöver knappast anmärkas, att i en sådan diskussion även realitetsinnehållet i den ifrågavarande motionen skulle kunna behandlas ej mindre än i det fall att motionen genomgått utskottsbehandling. Det torde till och med kunna ifrågasättas, huruvida

icke den debatt, som komme att föras, när yrkande på avslag utan remiss framställes, skulle bliva av mer omfattande och uppseendeväckande beskaffenhet än den debatt, som försiggår, sedan vederbörande utskott avgivit sitt utlåtande. Likaså kunde det allt för lätt inträffa, att, då diskussioner om remissen och om realiteten ginge i viss mån jämsides med varandra, kammarens och dess ledamöters ställning till frågan om remiss lätt kunde giva en skev uppfattning om deras ställning till själva sakfrågan.

I sin motivering hava motionärerna gjort gällande, att värdet af det föreslagna stadgandet »icke får mätas enbart statistiskt med antalet fall, då det kan tänkas komma till positiv användning», hvarefter de tillägga: »Dess förnämsta betydelse torde ligga på preventivt område: redan blotta möjligheten af ett sådant snöpligt affärdande vid själva starten lärer verka återhållande på okyunesinitiativet och de förflugna hugskotten». Då emellertid någon egentlig sannolikhet för ett dylikt snöpligt affärdande efter utskottets uppfattning knappast torde komma att förefinnas för vederbörande motionär, synes det utskottet, att även stadgandets »prevenerande» betydelse är ganska tvivelaktig, och även om remissvägran vore att vänta, torde det i vissa fall kunna ifrågasättas, om nämnda omständighet skulle verka återhållande. Sådana motioner, mot hvilka motionärerna rikta sig, kunna nämligen även väckas väsentligen i demonstrationssyfte och samma möjlighet att förfäktas sin mening, som nu står en motionär till buds, då hans motion efter vederbörande utskotts handläggning upptages till behandling i kamrarna, skulle, såsom redan framhållits, om det förevarande förslaget bleve antaget, erbjuda sig vid remissdebatten.

Då sålunda den föreliggande motionen synes utskottet icke vara effektiv för det ändamål, som den enligt sin motivering önskar främja, och då ej heller i övrigt några fördelar synas vara att vinna genom ett bifall till densamma, får utskottet hemställa,

att den förevarande motionen ej måtte till någon
Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 april 1913.

På utskottets vägnar:

NILS EDÉN.

Reservation

av herrar *Trygger, Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, Kjellén*
och *Räf*.